

Sygn.akt III AUa 716/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 stycznia 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Marek Szymanowski

Sędziowie: Sławomir Bagiński

Dorota Elżbieta Zarzecka

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie 14 stycznia 2020 r. w B.

sprawy z odwołania (...) Spółka z o.o. z siedzibą w O.

przy udziale zainteresowanych: I. J., E. B., J. S., B. P., W. S., A. R., B. S. oraz (...) S.A. z siedzibą w W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o ustalenie podstawy wymiaru składki oraz składki na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 22 lipca 2019 r. sygn. akt IV U 495/19

I. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołania;

II. zasądza od (...) Spółki z o.o. w O. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego następujące kwoty:

- za I instancję 720 (siedemset dwadzieścia) złotych;

- za II instancję 240 (dwieście czterdzieści) złotych.

Sygn. akt: IV III AUa 716/19

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzjami z dnia 14 stycznia 2018 r., o wskazanych numerach i dotyczącymi zainteresowanych:

1. nr (...), I. J.,
1. nr (...), M. I.,
2. nr (...), E. B.,

3. nr (...), J. S.,
4. nr (...), B. P.,
5. nr (...), W. S.,
6. nr (...), A. R.,
7. nr (...), B. S.

na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3, w związku z art.8 ust. 2a, art. 91 ust. 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.) oraz art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1938 ze zm.), stwierdził zainteresowanym jako osobom wykonującym pracę na podstawie umów zlecenia u płatnika składek (...) sp. z o. o. z siedzibą w O. podstawę wymiaru składki oraz wysokość składki (0,00 zł) na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne w następujących okresach:

1. I. J. - od maja 2012 r. do lipca 2015 r.,
1. M. I. - od 1 maja 2012 r. do października 2014 r.,
2. E. B. - od maja 2012 r. do października 2014 r.,
3. J. S. – od maja 2012 r. do października 2014 r.,
4. B. P.– od maja 2012 r. do października 2014 r.,
5. W. S. – od maja 2012 r. do października 2014 r.,
6. A. R.– od maja 2012 r. do października 2014 r.,
7. B. S.– od maja 2012 r. do czerwca 2015 r.

W świetle uzasadnień decyzji oraz późniejszych odpowiedzi na odwołania Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. podniósł, iż że C. (...) sp. z o. o. w okresie objętym kontrolą zawierała umowy zlecenia na „usługi czystościowo-porządkowe w pomieszczeniach (...)”. Z tytułu zawartych umów zlecenia C. (...) zgłaszała zleceniobiorców do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego. Umowy zlecenia były zawierane z osobami, które jednocześnie były zatrudnione na podstawie umowy o pracę w Poczcie Polskiej S.A. W ocenie organu rentowego praca wykonywana przez wymienionych zainteresowanych w ramach umów zlecenia podpisanych z C. (...) była faktycznie wykonywana na rzecz pracodawcy Poczta Polska S.A. (...) bowiem odbiorcą prac świadczonych przez zleceniobiorcę był pracodawca, zaś przychody uzyskane przez tych zleceniobiorców, z tytułu wykonania umowy, stanowią przychód ze stosunku pracy w Poczta Polska S.A. (...) samym zleceniobiorcy nie podlegają zgłoszeniu do ubezpieczeń przez płatnika składek C. (...), zaś przychody uzyskane z tych umów, stanowią przychód ze stosunku pracy w Poczcie Polskiej S.A.

Od powyższych decyzji odwołania złożył płatnik składek (...) sp. z o. o. z siedzibą w O.. Zaskarżonym decyzjom Spółka zarzuciła błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, wyrażający się w wadliwym ustaleniu, że usługi czystościowo-porządkowe w pomieszczeniach placówki (...) były wykonywane przez zainteresowanych na podstawie umowy o pracę zawartą z Poczta Polska, podczas gdy umowa o pracę nie przewidywała tego typu czynności, a zainteresowani wykonywali te czynności w ramach zatrudnienia na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z (...) Sp. z o. o. i w ramach tych czynności nie podlegali nadzorowi służbowemu. Wskazując na powyższe skarżący wniósł o zmianę rozstrzygnięcia organu zawartych w zaskarżonych decyzjach przez ustalenie zainteresowanym, jako osobom wykonującym pracę na podstawie umów zlecenia u płatnika składek (...)

Sp. z o. o. z siedzibą w O., podstawy wymiaru składki i składki na obowiązkowe ubezpieczenia zdrowotne za okresy i wysokości zadeklarowanej przez płatnika.

Zainteresowana w sprawie Poczta Polska S.A., która przystąpiła do sprawy poparła odwołania wniesione przez (...) sp. z o. o. W piśmie z 6 maja 2019 r. profesjonalny pełnomocnik zainteresowanej wniósł o zwieszenie postępowania w związku z toczącym się przed Trybunałem Konstytucyjnym postępowania w sprawie I K 15/16. Zaskarżonym decyzjom zarzucił: naruszenie prawa materialnego, tj.: art. 8 ust. 2a w zw. z art. 18 ust. 1a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń; art. 65 ust. 1 Konstytucji oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji i naruszenie przepisów postępowania, tj.: art. 8 k.p.a. w zw. z art. 123 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 80 k.p.a. w zw. z art. 123 w/w ustawy i art. 107 § 3 k.p.a.

Wskazując na powyższe zainteresowana (...) S.A. domagała się zmiany zaskarżonych decyzji w całości przez ustalenie zainteresowanym ubezpieczonym, jako osobom wykonującym pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek (...) sp. z o. o., podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za okres i w wysokości jak w odwołaniach spółki (...) Sp. z o. o. oraz przeprowadzenie dowodów z dokumentów i świadków szczegółowo wymienionych w dalszej części pisma z 6 maja 2019 r.

W załączeniu przedłożyła umowę z C. (...) oraz z Zakładem (...) Sp. z o. o. z siedzibą w G. (k - 27-34 akt sprawy).

Zainteresowani w sprawie: I. J., M. I., E. B., J. S., B. P., W. S., A. R., B. S. nie zajęli stanowiska w sprawie.

Sąd Okręgowy postanowieniem z 10 lipca 2019 r. (k.409) połączył sprawy dotyczące wyżej wymienionych zainteresowanych pracowników Poczty (sygn. akt: IV U 495/19, IV U 498/19, IV U 519/19, IV U 526/19, IV U 549/19, IV U 560/19, IV U 605/19, IV U 606/19) do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia oraz dalszego ich prowadzenia pod sygn. akt: IV U 495/19.

Wyrokiem z 22 lipca 2019 r. Sąd Okręgowy w O. zmienił zaskarżone decyzje i ustalił, że zainteresowanym, jako osobom wykonującym pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek (...) sp. z o.o. w O., podstawę wymiaru składki i składkę na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne stanowią kwoty wynagrodzeń w wysokości wynikającej z zawartych umów zlecenia. W konsekwencji tego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy zasądził także od organu rentowego na rzecz odwołującej się spółki koszty procesu w kwocie 720 zł.

Sąd Okręgowy ustalił, że (...) sp. z o. o. z siedzibą w O. powstała w dniu 6 sierpnia 2010 r.. Jej współnikami byli Z. K. i R. M. (1). Zgodnie z umową sprzedaży udziałów, Z. K. w dniu 2 października 2015 r. zbył swoje udziały na rzecz (...) sp. z o. o., którą reprezentował D. M. - prezes zarządu. Na dzień 2 października 2015 r. (...) sp. z o. o. jest jedynym współnikiem posiadającym 100% udziałów (...) sp. z o. o. Z. K. pozostał nadal prezesem zarządu C. (...).

Według wpisu w Krajowym Rejestrze Sądowym, nr (...), przeważającym przedmiotem działalności (...) sp. z o. o. jest niespecjalistyczne sprzątanie budynków i obiektów przemysłowych ((...) 81.21Z).

Na podstawie umowy nr (...) z 3 kwietnia 2012 r. zawartej do 31 grudnia 2013 r. pomiędzy (...) sp. z o.o. jako wykonawcą a Poczta Polska S.A. jako zamawiającym, spółka (...) zobowiązała się do świadczenia kompleksowych usług w zakresie sprzątania i utrzymania w czystości obiektów użytkowanych przez jednostki organizacyjne (...) S.A.

Poczta Polska S.A. jako zamawiająca zawarła z Zakładem (...) Sp. z o. o. z siedzibą w G. jako wykonawcą - umowę nr (...) na okres od 1 stycznia 2014 r. do 31 marca 2014 r. oraz umowę nr (...) od 1 kwietnia 2014 r. do 31 grudnia 2015 r., na podstawie których wykonawca został zobowiązany do świadczenia kompleksowych usług w zakresie sprzątania i utrzymania w czystości obiektów użytkowanych przez jednostki organizacyjne (...) S.A.

1 stycznia 2014 r. (...) sp. z o. o. zawarła z (...) sp. z o.o. jako wykonawcą umowę zlecenia (podwykonawstwa) do dnia 31 marca 2014 r., polegającą na świadczeniu kompleksowych usług w zakresie sprzątania i utrzymania w czystości obiektów użytkowanych przez jednostki organizacyjne (...) S.A.

Po tym okresie (...) sp. z o. o. zawarła 27 marca 2014 r. z (...) sp. z o.o. jako wykonawcą umowę zlecenia na okres od 1 kwietnia 2014 r. do 31 grudnia 2015 r. na świadczenie kompleksowych usług w zakresie sprzątanania i utrzymania w czystości obiektów użytkowanych przez jednostki organizacyjne (...) S.A..

Powyższe umowy w § 5 określały łączną wysokość wynagrodzenia za wykonanie przedmiotu umowy i stanowiły, że wynagrodzenie obejmuje wszelkie koszty, jakie powstaną w związku z wykonywaniem usługi (np. wynagrodzenia pracowników, koszty transportu, środków czystości, piasku, soli, sprzętu itp.).

Zainteresowani w sprawie M. I., E. B., B. P., W. S., B. S., J. S., I. J., A. R. zatrudnieni w Poczcie Polskiej S.A. na podstawie umowy o pracę, zawarli umowy zlecenia z (...) sp. z o.o. w zakresie wykonania usług czystościowo-porządkowych. Z tytułu tych umów płatnik dokonał zgłoszenia zainteresowanych do ubezpieczenia zdrowotnego, a od przychodów ubezpieczonych zadeklarował podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne i naliczył składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. przeprowadził kontrolę płatnika składek (...) sp. z o. o. w okresie od 15 stycznia 2018 r. do 13 sierpnia 2018 r., z przerwami od 24 stycznia 2018 r. do 29 stycznia 2018 r., od 2 lutego 2018 r. do 28 lutego 2018 r., od 5 marca 2018 r. do 3 kwietnia 2018 r., od 6 kwietnia 2018 r. do 20 kwietnia 2018 r., od 26 kwietnia 2018 r. do 2 sierpnia 2018 r. Kontrolą objęto okres od 1 kwietnia 2012 r. do 31 grudnia 2016 r.

Konsekwencją dokonanej kontroli było ustalenie należnych podstaw wymiaru składek oraz wysokości składki na ubezpieczenie zdrowotne wymienionych wyżej zainteresowanych. Zakład ocenił, że w ramach wykonywanych umów zlecenia zawartych z (...) sp. z o. o. zainteresowani ubezpieczeni w rzeczywistości wykonywali pracę na rzecz (...) S.A., z którą pozostawali w stosunku pracy. Rzeczywistym odbiorcą prac świadczonych przez zleceniobiorców był ich pracodawca Poczta Polska S.A. (...) powyższego składki na ubezpieczenie zdrowotne zadeklarowane przez płatnika składek (...) sp. z o. o. są nienależne. Właściwym płatnikiem składek od przychodów uzyskanych przez ubezpieczonych z tytułu umów zlecenia jest płatnik składek Poczta Polska S.A., na rzecz którego wykonywana była praca.

Sąd Okręgowy ustalił, że od końca 2006 r. Poczta Polska nie prowadzi usług sprzątanania we własnym zakresie. Wykonawca usług sprzątanania był wyłaniany w drodze przetargu. Do 31 grudnia 2013 r. Poczta Polska S.A. podpisała umowę na takie usługi z C. (...) sp. zo.o., a od stycznia 2014 r. ze spółką (...) sp. z o.o. , która złożyła korzystniejszą ofertę. Spółka (...) wskazała w umowie jako podwykonawcę spółkę (...).

J. G. – zatrudniona w Regionalnym Pionie Infrastruktury (...) w B. jako główny specjalista do spraw nieruchomości – zajmowała się przygotowaniem procedury przetargowej oraz odpowiadała za nadzór nad wprowadzeniem umów z C. (...) i z „(...)”. Projekty umów na wykonanie usług czystościowo-porządkowych w pomieszczeniach (...) – obowiązujące we wszystkich jednostkach spółki - były dostarczane przez centralę firmy. (...) Pion Infrastruktury Poczty w B. przekazywał listy pracowników wykonujących umowy zlecenia, które zawierały ich imiona i nazwiska, numer dowodu osobistego oraz adres obiektu. W ten sposób naczelnicy poczty byli informowani o obecności osób postronnych w urzędzie.

W regionie północno-wschodnim, obejmującym obszar województwa (...) i (...) było około 350-400 obiektów objętych umowami zlecenia z C. (...). Z tytułu wykonania tych umów zatrudniano ponad 370 pracowników. Nadzór merytoryczny nad umowami ze strony (...) sprawowało wówczas 5 koordynatorów, którzy czuwali aby powierzchnia do sprzątanania zakontraktowana w umowie, nie została przekroczona oraz aby nie przekroczono wartości na jaką zawarto umowę. K. utrzymywali bieżący kontakt z użytkownikami obiektów. Do nich też sływały informacje o nienależytej realizacji usług sprzątanania.

Z. K. – od 2010 r. prezes zarządu spółki C. (...), odpowiadał w firmie za pozyskiwanie kontrahentów.

R. M. (2) – prokurent i dyrektor w spółce (...) do 2015 r. koordynował wykonywanie umowy z Poczta Polska i odpowiadał za komunikację z zamawiającym. Nie nadzorował osobiście realizacji usług. W sytuacji, gdy wpływał protokół zastrzeżeń (arkusz usterkowy) – spółka była obciążana karami finansowymi wynikającymi z umowy. Przy

sprzątaniu placówek o dużych powierzchniach spółka mogła liczyć na zysk w ostatecznym rozliczeniu. Dlatego 70-80% powierzchni do sprzątania spółka obsługiwała przez własnych pracowników. Natomiast w przypadku małych placówek – filii Poczty, o powierzchni od kilkunastu do 200-300 m², firma miała trudności w pozyskaniu pracowników do sprzątania. Lokalny rynek pracy w małych miejscowościach nie był zainteresowany świadczeniem tego typu prac z uwagi na mało atrakcyjne wynagrodzenie. Wówczas nie informując zamawiającego (...), spółka do wykonywania usług sprzątających w tych filiach, pozyskiwała zatrudnionego w tej placówce pracownika poczty. Ostatecznie umowy o obsługę małych placówek były dla C. (...) nierentowne. Spółka zarabiała przy usługach wykonywanych w obiektach o dużych powierzchniach.

B. M. – obecnie wiceprezes „ (...)”, w latach 2013-2014 był dyrektorem w tej spółce. Wówczas do jego zadań należało utrzymywanie łączności z Poczta Polska oraz spółką (...), która od stycznia 2014 r. była podwykonawcą w zakresie wykonania usług sprzątania i utrzymania w czystości obiektów użytkowanych przez jednostki organizacyjne (...) S.A. (...) w ramach podwykonawstwa świadczonych przez pracowników C. (...) odbywał się raz w miesiącu, na podstawie comiesięcznych protokołów. W przypadku zgłaszanych drogą mailową lub telefoniczną zastrzeżeń do wykonanych prac – uwagi były przekazywane do spółki (...).

Na podstawie umów zlecenia wymienieni powyżej zainteresowani jako pracownicy małych, jednoosobowych placówek (filii) sprząтали pomieszczenia poczty, które były stałym miejscem ich pracy. Prace sprzątające zainteresowani wykonywali codziennie przed rozpoczęciem godzin pracy filii poczty dla klientów lub bezpośrednio po wykonaniu podstawowych obowiązków wynikających z umowy o pracę. W miejscowościach wiejskich, filie pocztowe otwarte są krótko, nawet 4 godziny dziennie, a prace sprzątające zajmują około 20-30 minut dziennie. Zdarzało się także, że w kilku filiach, położonych w pobliżu – prace sprzątające wykonywał jeden i ten sam pracownik Poczty.

Narzędzia do pracy, środki czystości i środki higieniczne zapewniał zleceniodawca. Umowy zlecenia i rachunki do umów były podpisywane i odsyłane listownie, a za wykonanie umowy zlecenia ubezpieczeni otrzymywali od zleceniodawcy wynagrodzenie płatne przelewem na konto.

Pracownicy Poczty nie nadzorowali bezpośrednio prac wykonywanych w ramach umów zlecenia. Sprawdzano jedynie efekty tych prac. Zgodnie z treścią umów, w przypadku nienależytego wykonania usług sprzątających, składane były wymienione wyżej arkusze usterkowe przez naczelników poczty. Na podstawie tych arkuszy, na koniec miesiąca naliczano kary umowne. W przypadku, gdy osoba sprzątająca nie pojawiała się w pracy przez 3 dni, wysyłano ponaglenia do wykonawcy.

W ocenie Sądu I instancji brak było podstaw do uwzględnienia wniosku zainteresowanej (...) S.A., która w oparciu o art.177 § 1 pkt 3¹ k.p.c. domagała się zawieszenia postępowania w sprawie. Zdaniem Sądu, w sytuacji, gdy sąd orzekający jest w stanie sam ustalić wszystkie istotne okoliczności sprawy, niezasadne jest zawieszanie postępowania w oparciu o powołany wyżej przepis.

Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy pozostały także podnoszone przez odwołującego się oraz zainteresowaną Poczta Polska zarzuty naruszenia przez organ rentowy przepisów kodeksu postępowania administracyjnego. Decyzje organu rentowego wydawane w indywidualnych sprawach podlegają kontroli sądów powszechnych na zasadach określonych w kodeksie postępowania cywilnego. Zasada trybu odwoławczego w sprawach z ubezpieczeń społecznych zasadza się na tym, że skarżący, odwołując się od decyzji organu rentowego uzyskuje przeniesienie sprawy na drogę cywilnego postępowania sądowego (art. 477¹⁴ k.p.c.). Od momentu wniesienia odwołania do sądu rozpoznawana sprawa staje się sprawą cywilną. Jej zasadność ocenia się na podstawie właściwych przepisów prawa materialnego i dlatego postępowanie sądowe skupia się na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego, a kwestia wad administracyjnych, spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania administracyjnego, pozostała w zasadzie poza przedmiotem tego postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2016 r. , III UK 84/15).

Sąd Okręgowy wskazał, iż zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym oraz obliczania i opłacania składek reguluje ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz. U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm. w

brzmieniu na dzień wydania decyzji). Objęcie obowiązkiem ubezpieczeń społecznych (emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu) pracowników wynika z przepisów wskazanej ustawy, tj. art. 6 ust. 1 pkt 1 (podleganie ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowym); art. 11 ust. 1 (podleganie ubezpieczeniu chorobowemu), art. 12 ust. 1 (ubezpieczeniu wypadkowemu); art. 13 pkt 1 (zakres czasowy podlegania ubezpieczeniom).

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych (art. 18 ust. 1 i 3 oraz art. 20 ust. 1).

W niniejszej sprawie podstawą wydania zaskarżonych decyzji były przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (dalej ustawa systemowa), zgodnie z którą obowiązek obliczania, potrącania, rozliczania i opłacania należnych składek za każdy miesiąc kalendarzowy z dochodów ubezpieczonych, spoczywa na płatniku składek (art. 46 ust. 1 cyt. ustawy) oraz ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t. j. Dz.U. 2018. 1510 ze zm.). Stosownie bowiem do treści art. 109 ust. 2 tej ustawy, sprawy z zakresu wymierzania i pobierania składek na ubezpieczenie zdrowotne należą do właściwości organów ubezpieczeń społecznych.

Sąd Okręgowy poświeci istotną część swoich rozważań art. 8 ust. 1 i 2a ustawy systemowej. Za bezsporne przyjął, że zainteresowani w sprawie: I. J., M. I., E. B., J. S., B. P., W. S., A. R., B. S. – pracownicy (...) S.A. zatrudnieni na podstawie umowy o pracę – prócz obowiązków wynikających z tego stosunku pracy – wykonywali również umowy zlecenia, których przedmiotem były usługi czystościowo - porządkowe w pomieszczeniach placówek (...).

Istota sporu w niniejszej sprawie sprowadzała się do ustalenia, czy do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia zainteresowanych należy uwzględnić uzyskane przez nich dodatkowe przychody w ramach realizacji zawartych umów zlecenia. A skoro tak, to czy płatnik składek C. (...) prawidłowo zadeklarował podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne i naliczył składkę na ubezpieczenie zdrowotne. Zakład Ubezpieczeń Społecznych ocenił bowiem, że praca wykonywana przez wymienionych zainteresowanych w ramach umów zlecenia podpisanych z C. (...) była faktycznie wykonywana na rzecz pracodawcy Poczta Polska S.A. (...) rzeczywistym odbiorcą prac świadczonych przez zleceniobiorców był ich pracodawca, zaś przychody uzyskane przez zleceniobiorców, z tytułu wykonania umów zlecenia, stanowią przychód ze stosunku pracy w Poczcie Polskiej S.A. (...) samym zleceniobiorcy nie podlegają zgłoszeniu do ubezpieczeń przez płatnika składek C. (...), zaś przychody uzyskane z tych umów, stanowią przychód ze stosunku pracy w Poczcie Polskiej S.A.

Odwołujący się płatnik składek C. (...) stał na stanowisku, że wykonywane przez zainteresowanych w ramach zawartych umów zlecenia usługi czystościowo - porządkowe w pomieszczeniu placówki (...), były całkowicie niezwiązane z zakresem obowiązków wynikających z ich umów o pracę z pracodawcą, a zainteresowani w ramach umów cywilnoprawnych nie podlegali nadzorowi służbowemu Poczty.

Zainteresowana w sprawie Poczta Polska S.A. poparła odwołania płatnika składek i szeroko argumentując swoje stanowisko wskazała przede wszystkim, że usługi sprzątania obiektów do niej należących, od końca 2006 r. przestały być wykonywane przez pracowników Poczty i zostały całkowicie przejęte przez podmioty zewnętrzne – to jest wyspecjalizowane firmy sprzątające.

W ocenie Sądu Okręgowego zaskarżone decyzje podlegały zmianie w kierunku postulowanym przez odwołującego.

Sąd I instancji wskazał, że przepis art. 8 ust. 2a nie tylko rozszerza pojęcie „pracownika”, ale też kreuje definicję pracowniczego tytułu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, łącząc obowiązek podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom, jako pracownika z aktywnością pracownika w ramach stosunku pracy oraz dodatkowo w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej przez niego z pracodawcą lub osobą trzecią, ale wykonywaną na rzecz pracodawcy.

Ustawodawca wprowadził regułę, że umowa zlecenia zawarta z własnym pracownikiem podlega obowiązkowo ubezpieczeniu społecznemu tak jak umowa o pracę. Jeśli została ona zawarta wprawdzie nie z własnym pracodawcą,

ale jeśli w ramach takiej umowy wykonywana jest praca na rzecz pracodawcy, z którym osoba wykonująca umowę zlecenia pozostaje w stosunku pracy, należy odprowadzać od niej składki na ubezpieczenia na takich samych zasadach jak w przypadku umowy o pracę.

Powyższy przepis akcentuje zatem, że status pracownika na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych wyznacza w istocie nie tylko podstawa nawiązania więzi prawnej między pracownikiem, a pracodawcą, ale również fakt świadczenia pracy i rzeczywistego wykonywania obowiązków pracowniczych.

Opisana wyżej wykładnia art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych znajduje pełne uzasadnienie w judykaturze, bowiem w uzasadnieniu uchwały z dnia 2 września 2009 roku, wydanej w sprawie II UZP 6/09, Sąd Najwyższy w sposób nie budzący wątpliwości wskazał, iż o świadczeniu pracy na rzecz własnego pracodawcy (na podstawie umowy zawartej z innym podmiotem) świadczy uzyskanie przez pracodawcę rezultatu tej pracy. Powyższe nie oznacza jednak, że w każdym przypadku funkcjonowania trójkąta umów, przepis art. 8 ust. 2a znajdzie zastosowanie.

Kluczową kwestią dla objęcia pracownika – w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy – obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym jest więc ustalenie czy owo świadczenie pracy w sensie przedmiotowym miało w istocie miejsce, a zatem na gruncie niniejszej sprawy – czy odbiorcą usług wykonywanych przez ubezpieczonych na podstawie umów zlecenia zawartych ze spółką (...) był w rzeczywistości ich pracodawca, tj. Poczta Polska S.A.

Zdaniem Sądu Okręgowego w doktrynie przyjmuje się, że sformułowanie „na rzecz pracodawcy” wyrażone w komentowanym przepisie art. 8 ust. 2a ustawy systemowej należy rozumieć przez pryzmat relacji, jaka zachodzi w typowym stosunku pracy. W konfiguracji trójpodmiotowej, gdy mamy do czynienia ze świadczeniem usługi na rzecz pracodawcy, a rolą podmiotu trzeciego jest w istocie pośrednictwo pracy, skutkuje to uznaniem, że w ramach umowy zlecenia świadczona jest praca na rzecz pracodawcy. Zupełnie inaczej przedstawia się natomiast sytuacja, gdy podmiot trzeci zobowiązany jest do wykonania na rzecz pracodawcy określonych usług, które świadczy w ramach prowadzonej przez siebie działalności. Wówczas kluczowe jest ustalenie, czy ponosi on ryzyko organizacyjne, techniczne, produkcyjne a także osobowe za wykonywane przez siebie usługi.

Nie ulega przy tym wątpliwości, że celem regulacji art. 8 ust. 2a ustawy systemowej jest przeciwdziałanie obchodzeniu przepisów dotyczących obowiązku ubezpieczenia społecznego i zapłaty składek. Nie zawsze jednak, gdy „pojawia się” podmiot trzeci w układzie zależności prawnych wskazanych w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, należy przyjmować, że zostały spełnione przesłanki do zastosowania przedmiotowego unormowania. Kluczowe jest bowiem ustalenie normatywnej treści zwrotu „na rzecz pracodawcy”.

W ugruntowanym już orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że przez wykonywanie pracy „na rzecz” pracodawcy, należy rozumieć „uzyskiwanie” przez pracodawcę „rezultatu pracy”. Tak wypowiedział się Sąd Najwyższy w powołanej już uchwale II UZP 6/09, która zasadniczo zapoczątkowała tę linię orzecniczą, w której chodzi o przysparzanie korzyści pracodawcy - czy to materialnych, czy niematerialnych, bez względu na to, czy pracownik wykonuje w ramach umowy cywilnoprawnej i umowy o pracę na rzecz swojego pracodawcy pracę tego samego rodzaju czy też inną (zob. np. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 21 kwietnia 2015 roku, III AUa 640/14, LEX nr 177137 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 25 lutego 2015 roku, III AUa 1568/14, LEX nr 1668573).

Z kolei w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2010 roku, I UK 354/09 (LEX nr 602211), wskazano, że do zakwalifikowania świadczenia pracy w ramach umów cywilnoprawnych na rzecz pracodawcy, z którym zleceniobiorca pozostaje w stosunku pracy, musi istnieć bezpośredni związek między korzyścią pracodawcy, która jest wymierna i związana z realizacją celów statutowych, a pracami wykonywanymi przez jego pracowników na podstawie umów cywilnoprawnych zawieranych z innym podmiotem. Czynnikiem decydującym o tym, na rzecz jakiego podmiotu była de facto wykonywana praca, jest jej finalny efekt (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2014 r., II UK 399/13).

Na uwagę zasługuje teza Sądu Najwyższego zawarta w wyroku z dnia 7 lutego 2017 r., sygn. akt II UK 693/15. Sąd Najwyższy w orzeczeniu tym stwierdził, że: "Praca wykonywana na rzecz pracodawcy" to praca, której rzeczywistym beneficjentem jest pracodawca, niezależnie od formalnej więzi prawnej łączącej pracownika z osobą trzecią. Oznacza to, że bez względu na rodzaj wykonywanych czynności przez pracownika wynikających z umowy zawartej z osobą trzecią oraz niezależnie od tożsamości rodzaju działalności prowadzonej przez pracodawcę i osobę trzecią, wystarczającą przesłanką zastosowania art. 8 ust. 2a jest korzystanie przez pracodawcę z wymiernych rezultatów pracy swojego pracownika, wynagradzanego przez osobę trzecią ze środków pozyskanych od pracodawcy na podstawie umowy łączącej pracodawcę z osobą trzecią. Z punktu widzenia przepływów finansowych, to pracodawca przekazuje osobie trzeciej środki na sfinansowanie określonego zadania, stanowiącego przedmiot swojej własnej działalności, a osoba trzecia, wywiązując się z przyjętego zobowiązania, zatrudnia pracowników pracodawcy. Wszystko to zaś ma na celu obniżenie kosztów zatrudnienia przez zastąpienie "oskładkowanego" wynagrodzenia za pracę "nieoskładkowanym" wynagrodzeniem za wykonanie dzieła lub za wykonanie usług.

Sformułowanie „na rzecz pracodawcy” w ujęciu art. 8 ust. 2a cyt. ustawy systemowej należałoby rozumieć przez pryzmat relacji jaka zachodzi w typowym stosunku pracy. W doktrynie prawa pracy stwierdza się, że wykonywanie pracy na rzecz pracodawcy oznacza, że pracodawca jest wierzycielem świadczenia pracy i on zawłaszcza wynik pracy (W., 2013, Nb. 3 do art. 22). Oznacza to zarazem, że jest on bezpośrednim „odbiorcą” pracy wykonywanej przez pracownika. Chodzi zatem o ten aspekt pracy ludzkiej, który w odniesieniu do pracodawcy, po pierwsze oznacza obowiązek wykonywania jej osobiście oraz po drugie rozumiany jest czynnościowo (a więc powtarzanej w codziennych lub dłuższych odstępach czasu). Zgodnie z poglądem wyrażonym przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 27 czerwca 2013r., (sygn. III AUa 2027/12, Lex nr 1342233), „zwrot „działać na rzecz” użyty został w art. 8 ust. 2 a u.s.u.s. w innym znaczeniu, niż w języku prawa, w którym działanie „na czyjąś rzecz” może się odbywać w wyniku istnienia określonej więzi prawnej (stosunku prawnego). Stosunkiem prawnym charakteryzującym się działaniem na rzecz innego podmiotu jest stosunek pracy, do którego istotnych cech należy działanie na rzecz pracodawcy (art. 22 k.p.). Również wykonujący zlecenie „działa na rzecz zleceniodawcy” (art. 734 i n. k.c.). W kontekście przepisu art. 8 ust. 2 a u.s.u.s., zwrot ten opisuje sytuację faktyczną, w której należy zastosować konstrukcję uznania za pracownika. Jest nią istnienie trójkąta umów, tj. 1) umowy o pracę, 2) umowy zlecenia między pracownikiem, a osobą trzecią i 3) umowy o podwykonawstwo między pracodawcą i zleceniodawcą. Pracodawca w wyniku umowy o podwykonawstwo przejmuje w ostatecznym rachunku rezultat pracy wykonanej na rzecz zleceniodawcy, przy czym następuje to w wyniku zawarcia umowy zlecenia/świadczenia usług z osobą trzecią oraz zawartej umowy cywilnoprawnej między pracodawcą i zleceniodawcą.”

Dodać przy tym należy, że w uchwale z dnia 16 czerwca 2016 r., III UZP 6/16, Sąd Najwyższy stwierdził, że zatrudnienie na podstawie umowy cywilnoprawnej przez inną niż pracodawca spółkę, nawet z tej samej grupy kapitałowej (holdingu) nie oznacza automatycznie, że praca wykonywana dla spółki –zleceniodawcy, czy nawet holdingu jako całości, jest pracą wykonywaną na rzecz pracodawcy, która uzasadniałaby objęcie składkami wynagrodzenia z tytułu zlecenia, wykonywanego na rzecz innego podmiotu niż pracodawca (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2017 r., II UK 488/16).

Mając na względzie powyższe należałoby stwierdzić, że aby uznać osobę, o której mowa w art. 8 ust. 2a za pracownika musiałaby zostać stwierdzona konstrukcyjna cecha stosunku pracy z art. 22 k.p. Innymi słowy, mimo prawnego istnienia podmiotu trzeciego, więź jaka za pośrednictwem tego podmiotu, zachodzi pomiędzy zleceniobiorcą (czy wykonawcą) musiałaby w tym wąskim zakresie być analogiczna do relacji zachodzącej w ramach stosunku pracy (K. Ś. „O kontrowersjach wokół wyrażenia „ na rzecz pracodawcy” w rozumieniu art. 8 ust. 2 a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych).

W ocenie Sądu Okręgowego, poczynione ustalenia wskazywały, że w rozpoznawanej sprawie nie doszło do wypełnienia hipotezy wymienionego powyżej przepisu. Nie ma bowiem przesłanek pozwalających na uznanie, aby wykonanie usług czystościowo-porządkowych w ramach umów zlecenia zawartych z C. (...), było w rzeczywistości świadczeniem pracy na rzecz (...) S.A.

Co więcej, zdaniem Sądu nie było podstaw do stwierdzenia, że doszło w tym zakresie do obejścia przepisów prawa. Dotyczy to zarówno „uniknięcia” przez Poczta Polska S.A. wypłaty wynagrodzenia z tytułu godzin nadliczbowych zatrudnionym pracownikom, czy tym bardziej nieoskładkowania ich dodatkowego przychodu.

Zawarta w dniu 3 kwietnia 2012 r. do dnia 31 grudnia 2013 r. przez (...) S.A. umowa nr (...) z C. (...) o wykonanie kompleksowych usług sprzątnięcia i utrzymania czystości określonych obiektów użytkowanych przez jednostki organizacyjne (...), przewidywała, że kontrahent (...) S.A. do jej wykonania skieruje własnych pracowników.

Następnie 31 grudnia 2013 r. (...) S.A. zawarła z Zakładem (...) Sp. z o. o. z siedzibą w G. jako wykonawcą - umowę nr (...) na okres od 1 stycznia 2014 r. do 31 marca 2014 r. oraz umowę nr (...) od 1 kwietnia 2014 r. do 31 grudnia 2015 r., na podstawie których wykonawca został zobowiązany do świadczenia kompleksowych usług w zakresie sprzątnięcia i utrzymania w czystości obiektów użytkowanych przez jednostki organizacyjne (...) S.A., w tym przyległych do nich placów, chodników i schodów zewnętrznych. Dopuszczalne w nich było skorzystanie z usług podwykonawców.

Na tej podstawie w dniu 1 stycznia 2014 r. w (...) Sp. z o. o. z siedzibą w G. zawarł do dnia 31 marca 2014 r. z C. (...) jako wykonawcą umowę zlecenia (podwykonawstwa), a następnie umowę na okres od 1 kwietnia 2014 r. do 31 grudnia 2015 r.

Zdaniem Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie pamiętać należy, że działalność statutowa (...), to świadczenie szeroko rozumianych usług pocztowych na rzecz osób indywidualnych i pozostałych podmiotów w obrocie krajowym i zagranicznym (art. 1 i 2 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo pocztowe). Zatem działalność pocztowa tej instytucji nie ma nic wspólnego z przedmiotem spornych umów zlecenia wykonywanych przez odwołujących.

Zainteresowani w sprawie wykonywali te usługi poza godzinami pracy wynikającymi z zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w Poczcie Polskiej S.A.

Nie może też być mowy, że praca w ramach tych umów zlecenia była nadzorowana przez pracowników (...) i odbywała się w trybie art. 22 k.p. Odbiór prac następował bowiem na podstawie comiesięcznego protokołu. W przypadku stwierdzenia uchybień w zakresie wykonanej usługi, na koniec miesiąca naczelnik urzędu pocztowego, sporządzał arkusz usterkowy, który był podstawą do zastosowania kar zgodnie z treścią umowy. Ponadto wyznaczeni koordynatorzy z (...) mieli obowiązek skontrolować obiekt (raz na kilka miesięcy) jedynie co do jakości wykonanych usług. Nadzorowano zatem efekty pracy, co w sposób oczywisty wyklucza codzienny nadzór pracowniczy wynikający z przepisów kodeksy pracy.

Jak potwierdzili to świadkowie: J. G. i R. M. (2) zatrudnienie pracowników Poczty w ramach spornych umów zlecenia dotyczyło jedynie małych placówek – filii Poczty – położonych w niewielkich miejscowościach województwa (...) i (...) - (...), ewentualnie niewielkich punktów pocztowych na terenie miasta. W tych - najczęściej wiejskich placówkach, z uwagi na stosunkowo ograniczony rynek pracy oraz oferowane niskie wynagrodzenie miesięczne, C. (...) zatrudniał do usług porządkowo-czystościowych pracowników Poczty. Czynił to bez wiedzy (...) S.A., która nie była informowana, że prace objęte umowami zalecenia wykonywane są przez osoby zatrudnione w (...) S.A. na podstawie umowy o pracę.

Wykonawca wystawiał jedynie imienne listy pracowników ze wskazaniem obiektów, które miały być sprzątnięte. Na ich podstawie spółka nie mogła dokonać skutecznej weryfikacji i ustaleń czy wśród wymienionych osób są pracownicy (...). W pozostałej – większej liczbie obiektów, to jest w 70-80% ich ogólnej liczby (ok. 350-400 placówek) zleceniodawca korzystał z własnych pracowników.

Sąd Okręgowy ocenił powyższe zeznania świadków jako miarodajny dowód w sprawie. Pozostają one zbieżne z pozostałym materiałem dowodowym, w tym z zeznaniami świadka B. M. oraz odwołującego się Z. K., którzy zeznawali w sprawie IV U 499/19. W świetle tych dowodów zdaniem Sądu Okręgowego Poczta Polska w żadnej mierze, z powodów już wyżej opisanych, nie była zainteresowana aby zatrudniać swoich pracowników do dodatkowych prac przy sprzątnięciu użytkowanych przez siebie obiektów.

Obecnie zdarza się, że w małych placówkach – za zgodą i wiedzą (...) S.A. - usługi sprzątania wykonują jej pracownicy, ale w ramach umowy o pracę zawartej z wykonawcą kompleksowych usług sprzątania i utrzymania w czystości obiektów użytkowych.

W konsekwencji Sąd Okręgowy, w świetle poczynionych ustaleń oraz zasad logiki i doświadczenia życiowego podzielił w pełni stanowisko odwołującego i zainteresowanej spółki Poczta Polska S.A., że w tych konkretnych przypadkach, który obejmuje placówki położone w małych miejscowościach, bądź niewielkich miejskich punktach pocztowych - praca ubezpieczonych w ramach spornych umów zlecenia na wykonanie usług czystościowo-porządkowych w pomieszczeniach (...) S.A., była pracą dodatkową i w żadnej mierze nie obejmowała podstawowych czynności, związanych z realizacją celów statutowych zainteresowanej spółki. Nie ma również podstaw do przyjęcia, by w procesie tej pracy występowały elementy charakterystyczne dla stosunku pracy, jak też by zainteresowana ponosiła ryzyko organizacyjne w związku z wykonywaną usługą sprzątania. Ryzyko to ponosiła spółka (...), jako wykonawca umowy kompleksowego świadczenia usług sprzątania. To na niej spoczywała wyłączna odpowiedzialność za prawidłowe zorganizowanie usług czystościowo-porządkowych, w tym za zakup sprzętu, środków czystości oraz środków higienicznych, niezbędnych do realizacji umowy. W tych warunkach należy uznać, że bezpośrednim odbiorcą usług sprzątania, wykonywanych przez zainteresowanych ubezpieczonych w ramach umów zlecenia, była spółka (...) i to na jej rzecz praca ta była wykonywana.

Reasumując - w ocenie Sądu I instancji uboczny charakter czynności sprzątająco-porządkowych w stosunku do przedmiotu własnej (podstawowej) działalności (...) i zlecenie tych czynności podmiotom zewnętrznym, które zgodnie z umowami, usługi te miały świadczyć przez własnych pracowników, uzasadniał ostatecznie odmienne niż organ rentowy stanowisko prowadzące do uwzględnienia odwołań - na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono po myśli art. 102 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2018.265). Spór w przedmiotowej sprawie dotyczył formalnie 8 oddzielnych spraw połączonych do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia. Połączenie kilku oddzielnych spraw cywilnych w celu ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia (art. 219 k.p.c.) nie pozbawia ich odrębności. Tak więc, co do zasady zwrot kosztów procesu przysługuje uprawnionej stronie odrębnie w każdej z połączonych spraw (zob. postanowienie Sądu najwyższego z dnia 3 lutego 2012 r., I CZ 164/11). Minimalna stawka kosztów zastępstwa procesowego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wynosi 180 zł. W związku z powyższym, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, organ rentowy winien ponieść tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz zainteresowanej (...) S.A. kwotę 1440 zł.

Mając jednak na uwadze, że sprawy były rozpoznawane łącznie, Sąd Okręgowy uznał za uzasadnione obciążenie ZUS połową tych kosztów. Wspólne procedowanie spraw, w których co do zasady występują identyczne okoliczności faktyczne i prawne, zdecydowanie ogranicza rozmiar czynności procesowych podejmowanych przez profesjonalnego pełnomocnika, co uzasadnia obciążenie strony przegrywającej jedynie częścią tych kosztów (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 14 czerwca 2017 r., III AUa 1147/16).

Apelację od powyższego wyroku wydanego w połączonych sprawach (w istocie zatem apelacje ujęte w jednym piśmie procesowym) wywiódł organ rentowy zarzucając mu:

1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzekania polegający

na nieprawidłowym przyjęciu i ustaleniu, że osobom wykonującym pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek C. (...) sp. zo.o. z siedzibą w O., podstawę wymiaru składki i składkę na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne, stanowią kwoty wynagrodzeń w wysokości wynikającej z zawartych umów zlecenia, co skutkowało naruszeniem art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego nie zastosowanie pomimo występowania przesłanek do jego zastosowania w stanie faktycznym sprawy;

2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzekania, polegający

na przyjęciu przez Sąd I instancji, że w przedmiotowej sprawie nie zachodzą podstawy do zastosowania przepisu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej;

3. naruszenie przepisu prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 Kodeksu postępowania

cywilnego (Dz. U. z 2018r., poz. 1360) poprzez błędną ocenę mocy i wiarygodności materiału dowodowego, a w szczególności dokonanie dowolnej oceny dowodów oraz brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, co skutkowało zmianą zaskarżonych decyzji i ustaleniem: I. J., M. I.; E. B.; J. S.; B. P.; W. S.; A. R., B. S. - jako osobom wykonującym pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek (...) Sp. z o.o. z siedzibą w O., podstawę wymiaru składki i składkę na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne stanowią kwoty wynagrodzeń w wysokości wynikającej z zawartych umów zlecenia.

Zainteresowana Poczta Polska S.A. w odpowiedzi na apelację (k.469-471) wniosła o oddalenie apelacji w całości jako bezzasadnej oraz o zasądzenie od organu rentownego na jej rzecz kosztów procesu za postępowanie apelacyjne w tym kosztów zastępstwa procesowego według maksymalnej stawki wynikającej z norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje

Apelacje należało uznać za zasadne

Na wstępie trzeba zauważyć, iż w toku postępowania jeden z zainteresowanych M. I. zmarł (k. 480 adnotacja poczty; fakt bezsporny), co jednak nie oznacza, iż postępowanie w zakresie składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne należnych od umów zlecenia z nim zawartych stało się bezprzedmiotowe. W wyroku Sądu Najwyższego z 5 września 2017 r. (II UK 360/16, LEX nr 2390723) słusznie przyjęto, iż w sprawie z odwołania płatnika składek przeciwko organowi rentowemu, nie zachodzi podstawa do umorzenia całości postępowania sądowego wskutek śmierci osoby, której dotyczyły potencjalne należne składki. Ustalenie przez organ rentowy obowiązku ubezpieczenia społecznego ma na celu ochronę praw osoby podlegającej temu ubezpieczeniu, a śmierć takiej osoby, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja, nie powoduje niedopuszczalności kontynuowania procesu, jak też nie dezaktualizuje ewentualnego obowiązku zapłaty zaległych składek przez płatnika. Niezależnie od tego trzeba zważyć, iż w niektórych przypadkach ustalenie uiszczonych za ubezpieczanego składek może mieć znaczenie nie tylko z punktu ich wpływu do FUS lub NFZ, ale może mieć pierwszorzędne i wymierne znaczenie przy ustaleniu prawa i wysokości renty rodzinnej po nim. W świetle art. 477¹¹ § 2 k.p.c., w brzmieniu obowiązującym od 20 marca 2015 r., śmierć zainteresowanego nie tamuje postępowania, bowiem postępowanie to nie podlega zawieszeniu z tej przyczyny (nie stosuje się art. 174 § 1 k.p.c.).

Przechodząc do podniesionych zarzutów trzeba zauważyć, że w sprawie zasadniczo trafne są podniesione zarzuty naruszenie prawa materialnego, bowiem fakty realnie istotne dla rozstrzygnięcia nie były w sprawie sporne. Jak się zdaje, nawet zarzuty organu rentownego sformułowane jako zarzuty procesowe, w istocie zawierały w sobie ukryty zarzut wadliwego zastosowania przepisów prawa materialnego w szczególności art 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2019r. poz. 300 j.t.). Porządkując zatem ustalenia Sądu Okręgowego w zakresie niezbędnym do rozstrzygnięcia przypomnieć trzeba, iż Sad ten prawidłowo ustalił między innymi, że na podstawie umowy nr (...) z dnia 3 kwietnia 2012 r. zawartej do dnia 31 grudnia 2013 r. pomiędzy (...) sp. z o.o. jako wykonawcą a Poczta Polska S.A. jako zamawiającym, spółka (...) zobowiązała się do świadczenia kompleksowych usług w zakresie sprzątnięcia i utrzymania w czystości obiektów użytkowanych przez jednostki organizacyjne (...) S.A.

Poczta Polska S.A. jako strona zamawiająca zawarła z Zakładem (...) sp. z o. o. jako wykonawcą - umowę nr (...) na okres od 1 stycznia 2014 r. do 31 marca 2014 r. oraz umowę nr (...) od 1 kwietnia 2014 r. do 31 grudnia 2015 r., na podstawie których wykonawca został zobowiązany do świadczenia kompleksowych usług w zakresie sprzątnięcia i utrzymania w czystości obiektów użytkowanych przez jednostki organizacyjne (...) S.A.

W dniu 1 stycznia 2014 r. (...) sp. z o. o. zawarła do dnia 31 marca 2014 r. z (...) sp. z o.o. jako wykonawcą umowę zlecenia (podwykonawstwa), polegającą na świadczeniu kompleksowych usług w zakresie sprzątnięcia i utrzymania w czystości obiektów użytkowanych przez jednostki organizacyjne (...) S.A.

Po tym okresie (...) sp. z o. o. zawarła 27 marca 2014 r. umowę zlecenia z (...) sp. z o.o. jako wykonawcą, na okres od 1 kwietnia 2014 r. do 31 grudnia 2015 r. na świadczenie kompleksowych usług w zakresie sprzątnięcia i utrzymania w czystości obiektów użytkowanych przez jednostki organizacyjne (...) S.A.

Powyższe umowy w § 5 określały łączną wysokość wynagrodzenia za wykonanie przedmiotu umowy i stanowiły, że wynagrodzenie obejmuje wszelkie koszty, jakie powstaną w związku z wykonywaniem usługi (np. wynagrodzenia pracowników, koszty transportu, środków czystości, piasku, soli, sprzętu itp.)

Zainteresowani w sprawie M. I., E. B., B. P., W. S., B. S., J. S., I. J., A. R. zatrudnieni w Poczcie Polskiej S.A. na podstawie umowy o pracę, zawarli umowy zlecenia z (...) sp. z o.o. w zakresie wykonania usług czystościowo-porządkowych. Z tytułu tych umów płatnik dokonał zgłoszenia zainteresowanych do ubezpieczenia zdrowotnego, a od przychodów ubezpieczonych zadeklarował podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne i naliczył składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Kontrola Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. przeprowadzona u płatnika składek (...) sp. z o. o. z siedzibą w O. doprowadziła do wydania zaskarżonych decyzji, opartych na przyjęciu, że w ramach wykonywanych umów zlecenia zawartych z (...) sp. z o. o. zainteresowani ubezpieczeni w rzeczywistości wykonywali pracę na rzecz (...) S.A., z którą pozostawali w stosunku pracy. Rzeczywistym zatem odbiorcą prac świadczonych (sprzątnięcia) przez zleceniobiorców był ich pracodawca Poczta Polska S.A. (...) jest ten fakt – wprost wynikający z ustaleń Sadu Okręgowego zignorować i podważyć, że nie doszło do wykonywania pracy na rzecz swego pracodawcy.

Wobec powyższego składki na ubezpieczenie zdrowotne zadeklarowane przez płatnika składek (...) sp. z o. o. z siedzibą w O. są nienależne. Właściwym płatnikiem składek od przychodów uzyskanych przez ubezpieczonych z tytułu umów zlecenia jest płatnik składek Poczta Polska S.A., na rzecz którego wykonywana była praca.

Rozstrzygnięcie sprawy wymagało zatem dokonania oceny czy do poczynionych ustaleń faktycznych do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i w konsekwencji zdrowotne objęte zaskarżonymi decyzjami zainteresowanych zastosowanie znajdzie art. 8 ust.2a. ustawy, czy też nie. Na wstępie przypomnieć trzeba, iż zgodnie z treścią art. 8 ust. 2a za pracownika, w rozumieniu ustawy, uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy.

Nie ulega wątpliwości, iż potrzeba wprowadzenia tej regulacji przepisu wynikała z 2 zasadniczo niekorzystnych zjawisk jakie dostrzegł ustawodawca. Po pierwsze z dążenia pracodawców do zmniejszenia obciążeń z tytułu składek, co osiągnęto poprzez zawieranie z własnymi pracownikami także umów cywilnoprawnych, które nie były oskładkowane tak jak umowy o pracę. Po drugie jednak, co nie jest bez znaczenia w niniejszej sprawie, część pracodawców zawierając dodatkowe umowy cywilnoprawne, faktycznie o wykonywanie tych samych czynności i w tych samych okolicznościach co w ramach stosunku pracy, omijała szereg bezwzględnie wiążących strony stosunku pracy przepisów, w tym zwłaszcza co do czasu pracy. Kierując się zasadą powszechności ubezpieczenia społecznego, orzecznictwo w przypadku art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, skłania się do wykładni rozszerzającej. W uchwale z 2 września 2009 r., (II UZP 6/09, OSNP Nr 3-4/2010, poz. 46), Sąd Najwyższy stwierdził, że pracodawca którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej, jest płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne. Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie ulega wątpliwości, że w ukształtowanym - na gruncie tego przepisu - orzecznictwie przyjmuje się, że przepis ten rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy. Rozszerzenie to dotyczy dwóch sytuacji. Pierwszą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z wymienionych w

nim umów prawa cywilnego przez osobę, która umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy. Drugą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z tych umów przez osobę, która wymienioną umowę zawarła z osobą trzecią, jednakże w jej ramach wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Przesłanką decydującą o uznaniu takiej osoby za pracownika w rozumieniu ustawy systemowej jest to, że pracownik - będąc pracownikiem związanym stosunkiem pracy z danym pracodawcą - jednocześnie świadczy na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z inną osobą. Jak wcześniej wspomniano, celem takiej regulacji było ograniczenie korzystania przez pracodawców z umów cywilnoprawnych celem zatrudnienia własnych pracowników dla realizacji tych samych zadań, które wykonują oni w ramach łączącego strony stosunku pracy, by w ten sposób ominąć ograniczenia wynikające z ochronnych przepisów prawa pracy i uniknąć obciążeń z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne od tychże umów. Dlatego podzielić należy pogląd, że pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy zawartej z nim lub z osobą trzecią, jest płatnikiem składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe z tytułu tej umowy (por. szersze wywody w tym zakresie uchwała SN z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09, OSNP 2010 nr 3-4, poz. 46 oraz wyrok SN z dnia 11 maja 2012 r., I UK 5/12, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 117, wyrok SN z dnia 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09, LEX nr 577824; wyrok SN z dnia 2 lutego 2010 r., I UK 259/09, LEX nr 585727, wyrok SN z dnia 18 października 2011, III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266, wyrok SN z dnia 3 kwietnia 2014 r. II UK 399/13). W świetle prawidłowych ustaleń Sądu Okręgowego, zainteresowani w okresach objętych zaskarżonymi decyzjami byli pracownikami (...), a jednocześnie na rzecz placówek pocztowych świadczyli usługi sprzątania w oparciu o umowy cywilnoprawne. Zdaniem Sądu Apelacyjnego taka konstrukcja jest typową konstrukcją objętą hipotezą art. 8 ust. 2a. i nie można w związku z tym podzielić argumentacji Sądu Okręgowego, który nie zastosował tego przepisu do poczynionych przez siebie ustaleń faktycznych. Mimo że, jak to wcześniej podkreślono, u podstaw wprowadzenia przez ustawodawcę regulacji art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, leżało dążenie pracodawców do zmniejszenia obciążeń z tytułu składek uiszczanych ze stosunków pracy z własnymi pracownikami, przy zachowywaniu korzystania z ich pracy dodatkowo poza tymi stosunkami pracy, na podstawie zawieranych z nimi umów cywilnoprawnych (lub innym podmiotem ich zatrudniających) – to motywacja pracodawcy w tym zakresie nie ma znaczenia, bowiem nie należy do hipotezy tej normy prawnej. Inaczej mówiąc, nie ma znaczenia do zastosowania art. 8 ust. 2a to, czy pracodawca korzysta z pracy swoich pracowników na podstawie umowy z osobą trzecią dlatego, że działa na ich niekorzyść, zmniejszając uprawnienia (np. obchodząc przepisy o czasie pracy, godzinach nadliczbowych itd.), czy też dlatego, że ma określoną wizję outsourcingu, w ramach której określone prace zleca podmiotowi zewnętrznemu. W obu tych przypadkach musi się liczyć z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa ubezpieczeń społecznych, a jednym z nich jest art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. Konieczne jest zatem uwzględnianie tej regulacji w treści zawieranych umów z osobami trzecimi, w celu uniknięcia skutków ignorowania tej regulacji.

Przypomnieć trzeba, że przepisy regulujące system zabezpieczenia społecznego ze względu na swoją istotę i konstrukcję podlegają wykładni ścisłej. Nie powinno się stosować do nich wykładni celowościowej, funkcjonalnej lub aksjologicznej, w opozycji do wykładni językowej, jeżeli ta ostatnia prowadzi do jednoznacznych rezultatów interpretacyjnych, a zatem nie można ich poddawać ani wykładni rozszerzającej, ani zwążającej, modyfikującej wyczerpująco i kazuistycznie określone przez ustawodawcę uprawnienia do świadczeń (por. w tym zakresie np. wyrok SN z dnia 7 lutego 2012 r., I UK 276/11; LEX nr 1313671).

Z treści art. 8 ust. 2a ustawy nie wynika, że podstawą do kwalifikowaniu umów zawieranych przez pracowników z osobą trzecią, na podstawie których świadczą pracę na rzecz pracodawcy, jest to, aby była to praca innego rodzaju – jak zdaje się to wypuklać Sąd I instancji, obejmująca wykonywanie innych czynności, niż te wynikające z łączącego strony stosunku pracy. Taki wymóg zresztą pozbawiałby realnej skuteczności przepis 8 ust. 2a, bo pracodawca zawsze mógłby bez trudu wydzielić określonego rodzaju czynności z czynności wykonywanych w ramach zawartych stosunków pracy i powierzyć ich wykonywanie w ramach umowy cywilnoprawnych.

Nie jest też przekonujący argument Sądu Okręgowego, który można by ująć w tezie, że działalność statutowa (...), to świadczenie szeroko rozumianych usług pocztowych (art.1 i 1 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo Pocztowe), a nie sprzątanie. W przypadku takich prac jak sprzątanie, nie jest przecież możliwe zrezygnowanie z

wykonywania takowej usługi, bowiem nigdy nie ustaje potrzeba jej wykonywania. Nie chodzi tu tylko o zachowanie estetyki miejsca pracy danego pracodawcy, ale często wynikać to będzie z regulacji dotyczących zachowania przepisów bhp, przepisów przeciwpożarowych, epidemiologicznych itd. Inaczej mówiąc, potrzeba sprzątnięcia jest konieczną usługą w ramach działania każdego pracodawcy, niezależnie od tego czy jest to przedsiębiorca produkujący określone artykuły przemysłowe, czy jest nim urząd publiczny, czy biuro. Od pracodawcy zależy jedynie to, w jaki sposób potrzebę sprzątnięcia zabezpieczy, czy w oparciu o posiadanych i zatrudnianych w oparciu o stosunek pracy pracowników, czy też skorzysta z usług podmiotu zewnętrznego. Korzystając jednak z usług podmiotu zewnętrznego, który zatrudnia jego własnych pracowników, pracodawca musi jednak uwzględniać obowiązujące regulacje, w tym analizowany art. 8 ust. 2a ustawy systemowej.

Nie są też trafne argumenty zainteresowanej (...) podnoszone w toku (k. 375 i następne -pismo procesowe), że Poczta jako pracodawca nie ma instrumentów pozwalających zweryfikować czy pracownicy wykonują na jej rzecz usługi ramach innych stosunków prawnych, zawartych z osobami trzecimi, a nadto, że uzyskanie potrzebnych do tego informacji – prowadziłoby do naruszania przepisów dot. dobór osobistych i danych osobowych. Podniesione w tym zakresie argumenty nie są trafne, bo nie może ulegać wątpliwości, że w przypadku pracowników, o których mowa w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi łączny przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych (art. 4 pkt 10 w związku z art. 18 ust. 1 ustawy systemowej), uzyskany z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy i wspomnianych umów cywilnoprawnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266). W konsekwencji płatnik (pracodawca) w myśl art. 17 ust. 1 ustawy systemowej obciążony obowiązkiem obliczania, rozliczania i przekazywania składek do ZUS - musi być również uprawniony do pozyskania niezbędnych do wypełnienia tego obowiązku informacji, a ich żądanie nie narusza ani ochrony danych osobowych ani dóbr osobistych osób, których dotyczą. W wyroku z dnia 24 września 2015 r. I UK 490/14 Sąd Najwyższy wskazał, że z art. 23 ust. 1 pkt 5 ustawy o ochronie danych osobowych wynika, że przetwarzanie danych jest dopuszczalne wtedy, gdy jest to niezbędne dla wypełnienia prawnie usprawiedliwionych celów realizowanych przez administratorów danych albo odbiorców danych, a przetwarzanie nie narusza praw i wolności osoby, której dane dotyczą. Przepis ten odnosi się wprost do administratora danych osobowych lub odbiorcy danych, którzy - aby zrealizować prawnie dopuszczalne cele - muszą udostępnić dane osobowe, pod warunkiem jednak, że nie naruszy to praw i wolności osoby, której dane dotyczą. Już samo użycie określenia „jeżeli jest to niezbędne” wskazuje, że stosowanie tych przepisów wymaga nie tylko wykazania, że chodzi o realizowanie uprawnienia lub obowiązku wynikającego z przepisów prawa lub prawnie usprawiedliwionego celu, ale także dokonania oceny, czy dla realizacji tego konieczne jest (jest niezbędne) przekazanie danych, mimo że brak jest na to zgody osoby, której dane dotyczą. Ocena ta, to wyważenie racji i interesów, z jednej strony osoby, której dane dotyczą, mającej objęty ochroną prawną interes, aby jej dane nie były przetwarzane bez jej zgody, a z drugiej strony administratora danych, który ma także objęty ochroną interes prawny, polegający na tym, że ma prawo realizować prawnie usprawiedliwione cele i uprawnienia. Pracodawca jako płatnik składek na ubezpieczenia społeczne pracowników (również wykonujących pracę na rzecz tego pracodawcy na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z osobą trzecią) ma obowiązek ustawowy obliczania, rozliczania i przekazywania tych składek do ZUS. Podstawę wymiaru składek stanowi zaś nie tylko przychód pracownika osiągnięty w związku z realizacją stosunku pracy (art. 18 ust. 1 ustawy systemowej), ale i przychód uzyskany przez pracownika z tytułu wykonywania pracy na rzecz pracodawcy na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej z osobą trzecią, który uwzględnia się w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tego pracownika (art. 18 ust. 1a ustawy systemowej). Wywiązanie się z tych obowiązków wymaga uzyskania przez pracodawcę (płatnika składek) zarówno informacji o tym, że osoba pozostająca z nim w stosunku pracy wykonuje pracę na jego rzecz na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej z osobą trzecią, jak i informacji o przychodzie uzyskiwanym przez pracownika z tytułu wykonywania umowy cywilnoprawnej. W ocenie Sądu Najwyższego, nie budzi wątpliwości, że przetwarzanie tych danych jest niezbędne dla wypełnienia prawnie usprawiedliwionego celu, jakim jest konieczność wywiązania się z obowiązków nałożonych przez ustawę na pracodawcę jako płatnika składek. W konsekwencji nie ma zatem podstaw do nadania wyższej rangi ochronie danych osobowych w postaci przychodu zleceniobiorcy niż interesowi pracodawcy, polegającemu na realizacji obowiązku nałożonego na niego jako płatnika składek przepisami ustawy systemowej. W wyroku Sądu Najwyższego z 18 października 2011 r., III UK 22/11 jednoznacznie stwierdzono, że nie można

kwalifikować jako naruszenia konstytucyjnych gwarancji w zakresie ochrony danych osobowych oraz obrazy dóbr osobistych sytuacji zasięgnięcia wiedzy o przychodach pracownika dla realizacji ustawowych obowiązków podmiotu zwracającego się o takie informacje, w tym przypadku - obowiązków płatnika składek, określonych w przepisach ustawy systemowej (por. też odpowiedź Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych z 20 lipca 2012 r. w sprawie przetwarzania danych zleceniobiorcy pracującego na rzecz swojego pracodawcy; Rzeczpospolita z 20 sierpnia 2012 r.).

Reasumując, zaskarżone decyzje organu rentowego prawidłowo kwalifikują umowy cywilnoprawne pracowników (...) zwarte z odwołującą się Spółką, w ramach których świadczyli oni usługi na rzecz swego pracodawcy z których przychód, w związku z treścią art. 8 ust 2a ustawy systemowej pracodawca ten (płatnik) powinien uwzględnić w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne zdrowotne.

W tym stanie rzeczy apelacja organu rentowego na zasadzie art. 386 §1 § 1 k.p.c. podlegały oddaleniu.

O kosztach postępowania za pierwszą instancję orzeczono na zasadzie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 oraz § 2 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2018.265 j.t.) zasądzając najniższą stawkę w każdej połączonych liczoną od wartości (w decyzjach ustalono wartość składek na 0 zł). Za drugą instancję w ocenie Sądu Apelacyjnego uprawnionym było skorzystania z możliwości art. 102 k.p.c. i zasądzenie jednej stawki we wszystkich połączonych sprawach uznając, iż nakład pracy w postępowaniu apelacyjnym prowadzonym w technicznie połączonej jednej sprawie nie był istotny i uzasadniał zasądzenie przewidzianej w § 10 ust.1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2018.265 j.t.).